

Z absolventské daně by vysoké školy mohly dostat peníze hned

Jiří Zlatuška

U konkrétní „varianty“ absolventské daně, lze schůdnou cestu snadno naznačit, pokud není člověk rozhodnut zuby nehty bránit jednu jedinou cestu, za kterou je dobře honorována v rámci téměř stomilionového ministerského projektu skupina ekonomicky na věci velmi zainteresovaných osob s úzkou vazbou na ISEA, [k jehož expertům se počítá i Daniel Münich](#) (místo přiznání vlastní zainteresovanosti na konkrétním prosazovaném modelu se raději rozepisuje o středověkých zbraních). Odložíme-li tuto předpojatost, je možné vyjít z následujícího (kontext níže uvedeného lze nalézt [zde](#) a [zde](#)):

Nereálné je individuálně testovat plátce daně. Lze přijít se způsoby výpočtu, které daň spočítají i pro malé procento těch, kteří vysokou školu neabsolvovali, nicméně mají vysoký příjem a tato část daně je pro ně snesitelnou progresí (lze udělat opt-out, pokud by to vadilo ústavně). Ne všichni z nich musí být absolventy, nicméně tato nepřesnost pojmenování je podobná jako u odloženého školného, které rovněž v současném návrhu není odloženým, nýbrž školným placeným hned ze zadlužení. Daň by proto bylo možné vyměřit všem těm, co mají nadprůměrný příjem, což je cca 35 procent plátců daně z příjmu fyzických osob, případně nadprůměrný příjem na člena domácnosti, kde se rovněž dostaneme k proporci cca 30 procent ze všech, z pěti milionů pracovníků tedy uvažujeme o cca 1,5 milionu těch, kdo by platili. Potřebujeme ročně vybrat to, co by nějakých 250 tisíc studentů platilo na školném, tj. cca 5 miliard Kč, tj. v průměru nejvýše nějakých 3500 Kč ročně. Poměr mezi osmým a desátým příjmovým decilem je cca 1:2 a nejméně v tomto poměru by se dala rozložit platba mezi tuto skupinu poplatníků, takže výsledná hodnota roční této daně by se pohybovala mezi cca 2500 Kč u těch, kteří by těsně překročili rozhodnou hranici, po 5500 Kč u těch s úplně nejvyššími příjmy. Sedmdesát procent ekonomicky činných by se netýkala platba žádná. Nikdo by nenesl náklady na státní garance nesplácených půjček na školné. Neplatily by se zbytečně úroky, které v zaváděném systému nejhůře dopadnou na ty, kterým bude nejdéle doba trvat splácení, tj. na nejchudší. Ukazují-li dnes statistiky na to, že se vysokoškolské vzdělávání stává univerzálním a vstupuje do něj 60 procent populace, a zvážíme-li dosahovaný nárůst příjmů v průměru o 80 procent u absolventů vysokých škol oproti ostatním, bude v dlouhodobé perspektivě třicet procent platicích z ekonomicky činných dobře korelovat s výskytem vysokoškoláků mezi nimi a není třeba utrácet za mechanismus náročného individuálního testování. Neochotu státu financovat adekvátně vysoké školy by tento model řešil lépe, než se to může podařit modelu se školným a studentskými půjčkami, jak je aktuálně připravován. Rozpočet vybraných peněz na vysoké školy lze navíc udělat sofistikovaněji, než jen podle počtu studentů – např. podle proporcí absolventů – a zahrnout tak i posílení kvalitativní složky financování.

Zjednodušení ztotožňující nadprůměrné příjmy (resp. horní tři příjmové decily) by umožňovalo jednak úplně se vyhnout testování, kdo má být plátcem, resp. vést evidenci o tom, kdo kolik již zaplatil, jednak by dovolilo zahrnout od začátku celých uvažovaných cca 1,5 milionu a dosáhnout hned od začátku plného ročního finančního toku, který je v modelech uvažujících se splácením budoucích studentů nebo jen budoucích absolventů velice pomalý a aktuální finanční problémy vysokých škol neřeší. Okamžité zahrnutí relativně velkého okruhu plátců dovoluje udržet odváděnou částku v absolutní výši na nízké úrovni, zřetelně nižší než např.

uvažovaná procentní sazba ve výši 0,5–1 % zdanění absolventů, kteří by touto formou spláceli jen omezenou výši školného z doby svých studií, jak s tím v jedné z variant uvažuje interní materiál ministerského projektu ReFiPo.